

Sanda Hönseri

blomstrande äggproduktion

Efter 15 minuter längs den brusande motorvägen mot Nynäshamn dyker avfarten mot Österhaninge upp och plötsligt befinner man sig på landet. Några minuters färd på den slingrande vägen förbi Österhaninge vackra stenkyrka och man är framme vid Sanda hönseri. Sanda hönseri drivs av Anna-Lena Karlsson och Peter Jonsson. I hönsstallet finns 2 600 vita ekologiska hönor av rasen Lohman Leghorn som producerar cirka 50 ton ägg om året.

Inte bara ägg

Det är inte bara ägg som produceras på Sanda. Vid bostadshuset står ett 170 m2 stort växthus med bland annat Penséer, Surfinia och Lobelia. Blommorna är så

ekologiska som det går, berättar Peter, som också har ett förflutet i trädgårdsbranschen. Problemet är att det inte går att få tag på ekologiskt producerade plantor. Vintertid används halva växthuset som bostad åt Anna och Peters får.

Inhopp i äggbranschen

I början av 90-talet sökte Anna och Peter hus och fick hyra ett av torpen på Sanda Gård. Anna läste biologi och Peter jobbade som traktor- och maskinmekaniker. Vid den tidpunkten fanns 20 000 hönor i konventionell drift på gården. En dag när en av gårdens maskiner gick sönder stannade verksamheten. De nyblivna hyresgästerna fick hoppa in och hjälpa till att packa och sortera de 40 000 äggen. Efter den händelsen ryckte de in och hjälpte till

när det behövdes. Peters kunskaper som mekaniker var till stor hjälp när maskiner och annat gick sönder. Vi lärde oss väldigt mycket av att jobba med hönorna och äggen men efter ett tag slutade jag att gå in till hönsen som då satt i trånga burar, berättar Anna.

Egna hönor

gården splittrades 1996 och Anna och Peter fick möjlighet att köpa huset de hyrde. När verksamheten på gården lades ner skaffade de själva ett 70-tal hönor och gick samtidigt

med i KRAV. De fick snabbt några lokala butiker som kunder och insåg snart att äggen var rätt låtsålda. Trots detta tog de kontakt med en stor ICA-butik i Stockholm innan de började bygga ett nytt hönshus för 350 hönor. Vi har alltid skaffat kunder som garanti för avsättningen innan vi utökade, säger Peter.

Arrenderar hönshuset

Som mest har det funnits 600 hönor på den egna gården. Det räckte till, säger Anna. Hönorna smet ju ut emellanåt så det fanns inga blommor kvar i trädgården och gräset behövde aldrig klippas. Anna och Peter fick löfte om att arrendera det stora hönshuset där burhönsen tidigare bodde. Första april 2004 fick vi tillträde till hönshuset och sedan har det gått i ett, berättar Peter. Vi röjde ut allt och byggde om. I slutet av juni 2004 kom hönorna och sen var det bara att jobba och jobba. Sin vana trogen hade de

redan ett år innan verksamheten utökades sålt in äggen för att ha avsättningen säkrad. Trots att de var ute i så god tid var alla kunder kvar när de till slut kunde leverera.

Snälla föräldrar och vänner

Det har varit mycket slit med att starta upp det här, tycker Anna. Utan alla snälla vänner, mamma, pappa och Peters bror Håkan skulle det vara svårt. Anledningen till att vi är tvungna att ta hjälp av föräldrar och vänner är att vi själva inte hinner med att sortera och packa äggen. Det är många moment innan äggen är ute i butiken. Äggen

ska putsas, stämpas, synas, packas, etiketter ska sättas på kartongerna, kartongerna ska packas i lådor och till sist köras ut till butiken. Innan vi har en fungerande packeteringsmaskin måste vi handpacka 16 000 ägg per

vecka. Vi tittar också på en maskin som kan transportera äggen från hönshuset till packeriet. Därifrån ska äggen matas in i en packeteringsmaskin som kommer att sköta det mesta av det arbete som idag görs för hand. En annan satsning som ligger nära i tiden är en ny och större lastbil som gör det möjligt att bara behöva leverera ägg till butikerna en gång i veckan.

Hönsbyte

Eftersom vi bara har en grupp hönor byts hela besättningen ut på en gång, vilket ger ett stort glapp i produktionen. Under den perioden måste vi köpa in ägg för att

kunna hålla våra leveranser. Äggen köps in från en noga utvald ekologisk gård som har samma tankar om ekologisk äggproduktion som vi, berättar Anna.

Liten semester

I april gick den första hönsbesättningen till slakt och Anna och Peter skulle äntligen få det lite lugnare, trodde de. Men det blev inte riktigt som de trodde. Allt skulle städas och rengöras och kunderna skulle fortfarande ha ägg. Ägg som måste hämtas från en annan äggproducent, packas och märkas och köras ut till butikerna. Peters bror Håkan har varit här varje lördag sedan april så vi har fått lite avlastning. Vi kunde till och med ta fem dagars semester på Gotland - det behövdes, säger Anna.

Ett glatt gäng

En ny besättning hönor har precis tagit höns huset i besittning. Det är ett gäng unga hönor som rusar ut i solen på rastgården när Peter öppnar dörrarna. Flera hönor lägger sig genast ner i sanden för att ta sig ett sandbad. De är helt orädda och mycket sociala. Normalt släpps inte hönorna ut när de är under uppvärpning. Då finns det risk att de äter för mycket grus och inte får i sig tillräckligt med foder, berättar Peter. Men i år provar vi att låta unghönorna gå ute från början. Några av de listigaste hönorna lyckas

hitta en väg ut ur rastgården och traskar glada runt i gröngräset i hagen. Men det är inget större problem att få in hönorna igen. De lär sig

snabbt att gå in på kommando. Efter ett tag räcker det med att klappa i händerna några gånger så går alla hönorna in.

Optimera kretsloppet

Ett av kraven för ekologisk äggproduktion är att man har avsättning för gödseln. Den ekologiska höns gödseln från Sanda körs till Berga lantbruksskola och sprids på de ekologiska spannmålsfälten. För att optimera kretsloppet borde vi egentligen ta tillbaka spannmål från Berga och ge hönorna, anser Peter. Men det går inte enligt nuvarande regler då det bara finns ett foder som är godkänt för hönor i ekologisk äggproduktion. Att tillsätta hormoner, enzymer eller aminosyror är heller inte tillåtet. I den konventionella produktionen har man möjlighet att styra och optimera produktionen med olika typer av foder. Det enda vi kan göra är att försöka få hönorna att äta mer, säger Peter.

Hönor är utedjur

De ekologiska hönorna lever för framtiden då de gynnar miljön genom maten de äter, fortsätter Anna. Och så får du ju vara ute. Hönor är inte gjorda för att sitta instängda, de är utedjur. Under lång tid har hönsaveln varit anpassad efter burhöns i konventionell produktion. Numera bedrivs det också avel på hönor som passar för ekologisk produktion. Vi måste få tåliga hönor som klarar att vara ute i vårt klimat.

Ägg direkt från bonden

Vår affärsidé är att producera lokalt och sälja lokalt. Efterfrågan på våra ägg har hittills alltid varit större än tillgången så vi har aldrig behövt marknadsföra dem. Ibland har de dock varit med på Streetmarknaden vid Hornstulls strand och Bondens marknad i Stockholm. Äggen sorteras inte efter storlek utan ligger blandade i kartongerna. Vi fortsätter med det så länge handlarna och konsumenterna tycker att det är charmigt att få ägg där det syns att de kommer direkt från bonden, säger Anna. Vi har inga planer på att utöka ytterligare, även om det skulle vara möjligt att ha lika många hönor till. När det blir så mycket börjar det bli problem med att packa och leverera själv. Då försvinner charmen, det blir inte längre bonden som levererar äggen till butiken utan kanske en budbil. I stället funderar vi

på att utveckla andra verksamheter runt hönorna, till exempel att ta emot fler studiebesök mot betalning. Studiebesöken tar mycket arbetstid eftersom vi tycker om att prata höns, säger Anna, vilket ingen kan säga

emot. En annan tanke vi har är att öppna en gårdsbutik med försäljning av fler ekologiska produkter än ägg och blommor.

Alla hönor ekologiska

Anna och Peter har en vision för att komma ifrån burhönsen och de stora packerierna. Vi vill att det ska finnas 2 000 gårdar jämt fördelade över landet med 2 500

ekologiska hönor vardera. Gårdarna ska leverera och sälja äggen lokalt. Det skulle kunna vara en verksamhetsgren på till exempel en ekologisk spannmålgård. Då skulle alla ägg produceras av hönor som får leva ett bra liv.

Hönorna jobbar åt oss

Vi har faktiskt kommit till en dröm vi haft, säger Peter och Anna. Det var det här vi drömde om för tio år sedan. Att kunna få lön för att jobba med hönorna och ha dom på ett bra sätt. Innan vi flyttade in i huset här på gården hade vi inga tankar på hönor och ägg. Det var faktiskt inte vi som valde det här yrket utan ”yrket valde oss”. För det är självklart att hönorna ska ha det så bra som möjligt, det är ju dom som jobbar åt oss, avslutar Anna och Peter.

- 2 600 vita hönor av rasen Lohman Leghorn
- Producerar ca 50 ton om året
- Säljer och levererar direkt till butik

Övrig produktion

- Blommor från eget växthus

Sanda Hönseri

PI 1048

136 91 Österhaninge

Tel: 08-500 320 75, 070-232 70 52